

Politiek en economie

Het gaat in Nederland niet zo goed. Vooral de stijging van het aantal arbeidsongeschikten, werklozen en vutters is alarmerend, ook als men let op de komende jaren. De winsten dalen, de nationale economie staat onder zware druk. Als excuus voeren de vaderlandse politici wel aan dat het in andere landen nog erger is. Kijk naar Italië, België, Frankrijk en ga zo maar door. Maar de verwijzing naar Italië en België geldt minder als een excuus dan als een waarschuwing. We zijn heus niet superieur aan de Italianen, de Fransen, de Belgen, de Engelsen en de Duitsers.

Gezien het slechte functioneren van de politiek in al die landen en gelet op de nadelige invloed daarvan op het economisch welzijn van vele mensen is er reden tot bezinning op de politieke en economische orde. Mijns inziens heeft de politiek zich over een veel te breed terrein het primaat toegeëigend. Leidende politici doen denken aan de machtsbeluste pausen uit vroeger eeuwen. Dit probleem is ten dele op te lossen door de invloed van de overheid te reduceren tot zijn kerntaken. Voor een ander deel zijn er ook institutionele voorzieningen nodig die tegengaan dat de financiële, economische en sociale belangen van de burgers worden geschaad door partijpolitiek opportunisme. Op monetair terrein is dat in ons land inmiddels goed gelukt; hopelijk kan het EMU-verdrag daaraan een bredere strekking geven.

Ik beschouw een grondige en meer systematische bescherming van de economie en de werkgelegenheid tegen politieke overwegingen voor de korte termijn als een van de sleutelvragen voor de toekomst van onze samenleving. In vroeger jaren was een centrale taak van het parlement te waken tegen overmatige uitgaven van de vorst en tegen te hoge belastingen. In de jaren zestig tot tachtig is dit aspect helaas geheel op de achtergrond geraakt. De terugkeer naar normale verhoudingen is echter moeilijk. Die terugkeer is niet te verwezenlijken via enkele wettelijke ingrepen. Het is nodig om over een breed front veranderingen aan te brengen, uitgaande van het besef dat de economische, sociale en financiële belangen van de burgers weer beter moeten gewaarborgd in perioden, dat de partijpolitiek de bevordering van het algemeen belang uit het oog verliest.

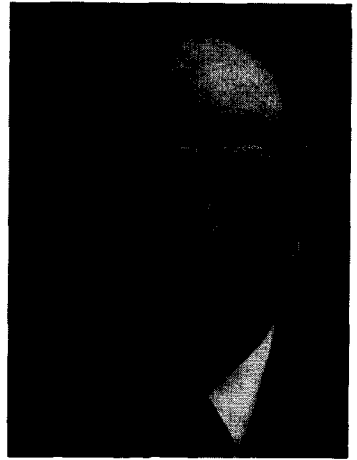
Cynici kunnen aanvoeren dat het algemeen belang niet helder is te omlijnen, maar dat is een valse voorstelling van zaken. Wij weten allemaal dat een staatstekort van 10% van het nationale inkomen en een staatsschuld die steeds verder stijgt ten opzichte van het nationale inkomen ons aller belang schaadt. Ook kan iedereen begrijpen dat een marginale druk van meer dan 60 à 70% van belastingen, sociale premies en inkomensafhankelijke subsidies de werking van de markteconomie ontwricht. Voorts begrijpen wij allemaal dat als in ons land aan internationaal werkende ondernemingen geen redelijke winstmogelijkheden worden geboden, ons land zal verpauperen. En als de decadentie van binnenlandse twisten

tussen economen ons het zicht ontnemt, laten wij ons dan verlaten op internationale expertise. De rapporten van onder meer de OESO kunnen een goed baken zijn.

Hoe komen wij in concreto tot een betere bescherming van de algemene financiële, economische en sociale belangen van grote groepen burgers tegen de 'zwakke momenten' van de partijpolitiek? Die 'checks and balances' zijn mijns inziens niet uitsluitend te creëren door enkele wettelijke veranderingen, zoals wel in de Amerikaanse literatuur zijn gepropageerd. Vooreerst moet het besef doorbreken dat het algemeen belang dient te worden beschermd tegen politiek opportunisme. Op basis daarvan zijn veranderingen over een breed front nodig:

- regelingen bij internationale verdragen, bij wet of in de Grondwet; het meest evidente voorbeeld is het EMU-Verdrag. De inflatiecorrectie, geregeld in de Wet op de loon- en inkomstenbelasting illustreert overigens dat wettelijke regelingen alléén geen afdoende oplossing vormen;
- afspraken in regeerakkoorden; ook hier leert de recente ervaring ten aanzien van de collectieve lasten, dat de geest van het akkoord zich voor politieke vervorming leent; dat wil echter niet zeggen dat zulke onderdelen van regeerakkoorden nutteloos zouden zijn;
- terugkeer tot het dualisme in de verhouding tussen kabinet en Tweede Kamer. Naar mijn idee is het huidige monisme in strijd met de grondgedachten van de parlementaire democratie. De kwaliteit van de wetgeving wordt hierdoor ongunstig beïnvloed. De Eerste Kamer wordt aldus in een welhaast onmogelijke positie gebracht;
- bevordering van directe democratie onder meer via referenda, ten dele op financieel, economisch en sociaal gebied;
- herstel van de dubbele ministeriële verantwoordelijkheid; ministers die geen oog hebben voor het algemeen belang dienen voor dat ambt niet in aanmerking te komen;
- vergaande beperking van de voorzieningen die nu via de collectieve sector worden aangeboden (gezondheidszorg, sociale zekerheid), maar die evengoed of beter via de particuliere sector kunnen worden verzorgd;
- kritische en bekwame media die erop toezien dat de centrale overheid zich terugtrekt op haar kerntaken en haar boekje niet te buiten gaat.

Het is te hopen dat in de nabije toekomst enkele zwaarwegende politici zich daar echt voor willen inzetten. Tot dusver is daar heel weinig van gekomen.

F.W. Rutten